

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS
TREČIASIS SKYRIUS
NUTARIMAS DĖL

Valdo VAIVADOS ir Raimondo VAIVADOS
Pareiškimų Nr. 66004/01 ir 36996/02
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (trečiasis skyrius), 2005 m. lapkričio 24 d. posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko B. M. ZUPANČIČ
teisėjų J. HEDIGAN,
C. BÍRSAN,
V. ZAGREBELSKY,
E. MYJER,
DAVID THÓR BJÖRGVINSSON,
I. ZIEMELE,
ir skyriaus kanclerio V. BERGER,

atsižvelgdamas į minėtus pareiškimus, pateiktus 2000 m. rugsėjo 7 d.,

atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės pateiktą poziciją ir į pareiškėjų kaip atsakymą pateiktą nuomonę,

po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pirmasis pareiškėjas Valdas Vaivada yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1969 m., gyvenantis Tauragėje. Antrasis pareiškėjas Raimondas Vaivada yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1959 m., gyvenantis Tauragės rajone. Teisme antrajam pareiškėjui atstovauja Vilniuje praktikuojantis advokatas V. Gustas.

A. Bylos aplinkybės

Pareiškėjų pateikti bylos faktai gali būti apibendrinti kaip išdėstyta toliau.

Antrasis pareiškėjas yra pirmojo pareiškėjo dėdė.

Antrasis pareiškėjas, tuo metu du kartus teistas, buvo sulaikytas 1997 m. liepos 18 d. ir apklaustas jau baudžiamojoje byloje, iškeltoje dėl vagystės. 1997 m. liepos 21 d. jis buvo paleistas.

Pirmasis pareiškėjas, tuo metu keturis kartus teistas, buvo sulaikytas 1997 m. liepos 19 d. ir apklaustas jau kitoje baudžiamojoje byloje, iškeltoje dėl vagystės. 1997 m. liepos 21 d. jis buvo paleistas.

1997 m. liepos 22 d. antrasis pareiškėjas buvo sulaikytas vykdant tyrimą baudžiamojoje byloje dėl trečiojo asmens V. B. nužudymo. Tą pačią dieną Tauragės rajono apylinkės teismas antrajam pareiškėjui paskyrė kardomąjį kalinimą dviems mėnesiams tuo pagrindu, kad jis gali slėptis nuo tyrimo ir daryti naujus nusikaltimus.

1997 m. liepos 31 d. antrajam pareiškėjui buvo pareikšti kaltinimai dėl nužudymo.

1997 m. rugpjūčio 2 d. pirmasis pareiškėjas buvo sulaikytas baudžiamojoje byloje dėl pasikėsینimo apiplėšti¹.

1997 m. rugpjūčio 4 d. Tauragės rajono apylinkės teismas pirmajam pareiškėjui paskyrė dviejų mėnesių kardomąjį kalinimą dėl pavojaus, kad jis gali slėptis, daryti naujus nusikaltimus ir trukdyti bylos tyrimui.

1997 m. rugpjūčio 11 d. antrasis pareiškėjas taip pat buvo apklaustas byloje dėl pasikėsینimo apiplėšti.

1997 m. rugpjūčio 13 d. prokuroras pareiškė kaltinimą pirmajam pareiškėjui dėl pasikėsینimo apiplėšti.

1997 m. rugpjūčio 15 d. Tauragės rajono apylinkės teismas paskyrė antrajam pareiškėjui privalomą psichiatrijos ekspertizę.

1997 m. rugpjūčio 19 d. Klaipėdos apygardos teismas atmetė pirmojo pareiškėjo skundą dėl nutarties paskirti kardomąjį kalinimą.

1997 m. rugpjūčio 21 d. abi baudžiamosios bylos – dėl nužudymo ir pasikėsینimo apiplėšti – buvo sujungtos.

1997 m. rugsėjo 15 d. Tauragės rajono apylinkės teismas tais pačiais pagrindais pratęsė kardomąjį kalinimą antrajam pareiškėjui iki 1997 m. lapkričio 22 d.

1997 m. spalio 2 d. Tauragės rajono apylinkės teismas tais pačiais pagrindais pratęsė kardomąjį kalinimą pirmajam pareiškėjui iki 1997 m. gruodžio 2 d.

1997 m. spalio 21 d. prie pareiškėjų baudžiamųjų bylų buvo prijungtos dar dvi baudžiamosios bylos dėl neteisėto šaunamųjų ginklų laikymo ir plėšimo.

1997 m. lapkričio 19 d. Tauragės rajono apylinkės teismas pratęsė kardomąjį kalinimą antrajam pareiškėjui iki 1998 m. sausio 21 d. dėl pavojaus, kad jis gali bėgti nuo tyrimo, daryti naujus nusikaltimus ir paveikti liudytojus.

1997 m. lapkričio 27 d. teismas tais pačiais pagrindais pratęsė kardomąjį kalinimą pirmajam pareiškėjui dviems mėnesiams.

Nuo 1997 m. pabaigos iki 1998 m. pradžios jokie procesiniai veiksmai negalėjo būti atliekami antrojo pareiškėjo atžvilgiu, kadangi jis buvo gydomas nuo tuberkuliozės laisvės atėmimo vietų ligoninėje.

1998 m. sausio 20 d. Šiaulių apygardos teismas pratęsė kardomąjį kalinimą abiemis pareiškėjams iki 1998 m. kovo 1 d., dėl pavojaus, kad jie gali slėptis ir daryti poveikį tyrimui.

1998 m. vasario 18 d. keturi nauji epizodai iš kitų baudžiamųjų bylų – svetimo turto sužalojimas, užpuolimas, neteisėtas ginklo laikymas ir kūno sužalojimas – buvo prijungti prie pareiškėjų baudžiamosios bylos.

1998 m. vasario 24 d. vienas iš dviejų kaltinimų dėl pasikėsینimo apiplėšti pirmojo pareiškėjo atžvilgiu buvo panaikintas. Tuo pačiu metu antrajam pareiškėjui kaltinimas dėl nužudymo buvo perkvalifikuotas į kaltinimą dėl nužudymo sunkinančiomis aplinkybėmis.

1998 m. vasario 25 d. prokuroras pakeitė kaltinimus pirmajam pareiškėjui, pareikšdamas jam kaltinimus dėl bendrininkavimo nužudant, pasikėsینimo apiplėšti, užpuolimo ir svetimo turto sužalojimo. Antrajam pareiškėjui buvo pareikšti kaltinimai dėl nužudymo sunkinančiomis aplinkybėmis, pasikėsینimo apiplėšti, užpuolimo, kūno sužalojimo, svetimo turto sužalojimo, vagystės, neteisėto šaunamųjų ginklų ir kitų ginklų laikymo.

¹ V. Vaivada 1997 m. rugpjūčio 2 d. buvo sulaikytas tiriant vagystę. Ir toliau tekste minimas „pasikėsینimas apiplėšti“ turėtų būti suprantamas kaip nuoroda į šį epizodą. (*Vert. past.*)

1998 m. vasario 25 d. prokuroras atmetė antrojo pareiškėjo gynėjo prašymą paskirti jo klientui stacionarinę psichiatrijos ekspertizę.

1998 m. vasario 26 d. ikiteisminis tyrimas buvo pabaigtas, pareiškėjai bei jų gynėjas galėjo susipažinti su bylos medžiaga.

1998 m. vasario 27 d. prokuroras atmetė pareiškėjų prašymą nutraukti baudžiamąją bylą.

1998 m. kovo 2 d. buvo patvirtinta kaltinamoji išvada ir byla buvo perduota Klaipėdos apygardos teismui.

1998 m. balandžio 15 d. Klaipėdos apygardos teismas atidavė pareiškėjus teismui. Savo nutartyje teismas taip pat nurodė, kad kardamosios priemonės paliekamos nepakeistos, kol byloje bus priimtas nuosprendis.

1998 m. birželio 1 d. Klaipėdos apygardos teismas atidėjo bylos nagrinėjimą *inter alia* dėl to, kad nukentėjusieji ir liudytojai neatvyko į teismo posėdį.

Antrasis pareiškėjas tuo metu laisvės atėmimo vietos ligoninėje buvo gydomas nuo tuberkuliozės ir teismo posėdyje dalyvauti negalėjo. Pagerėjus jo sveikatos būklei, teisminis nagrinėjimas galėjo būti tęsiamas 1998 m. rugsėjo 19 d.

1998 m. rugsėjo 21 d. Klaipėdos apygardos teismas grąžino bylą prokuroram papildomiems tyrimo veiksams atlikti. Teismas pažymėjo, kad nagrinėjant bylą teisme buvo nustatyta naujų aplinkybių, atskleidžiančių, kad pirmasis pareiškėjas galėjo būti padaręs dar vieną nusikaltimą, todėl būtina perkvalifikuoti kaltinimus pagal naujai nustatytas aplinkybes. Ta pačia nutartimi teismas pratęsė pareiškėjų kardomąjį kalinimą iki 1999 m. sausio 20 d.

1998 m. lapkričio 11 d. Apeliacinis teismas atmetė pareiškėjų skundą dėl 1998 m. rugsėjo 21 d. nutarties.

1998 m. gruodžio 17 d. kaltinimas pirmajam pareiškėjui dėl bendrininkavimo nužudant buvo pašalintas.

Nauja kaltinamoji išvada buvo patvirtinta 1998 m. gruodžio 29 d. Tą pačią dieną byla buvo perduota Klaipėdos apygardos teismui.

1999 m. sausio 18 d. ir 1999 m. vasario 3 d. Klaipėdos apygardos teismas pareiškėjams pratęsė kardomąjį kalinimą tais pačiais pagrindais. Kardomasis kalinimas buvo paskirtas iki tol, kol byloje bus priimtas nuosprendis.

1999 m. balandžio 28 d. Klaipėdos apygardos teismas pareiškėjų prašymus pakeisti kardomąją priemonę atmetė dėl pavojaus, kad jie slėpsis ir trukdys bylos tyrimui.

1999 m. gegužės 11 d. byla buvo perduota Šiaulių apygardos teismui.

1999 m. birželio 7 d. Apeliacinis teismas atmetė pareiškėjų apeliacinį skundą dėl jų kardomojo kalinimo.

1999 m. birželio 10 d. Šiaulių apygardos teismas antrajam pareiškėjui paskyrė privalomą psichiatrijos ekspertizę, paguldant pareiškėją į psichiatrinės ligoninės stacionarą. Ta pačia nutartimi teismas atmetė pareiškėjų prašymą nutraukti bylą ir pakeisti kardomąją priemonę.

1999 m. gruodžio 22 d. Šiaulių apygardos teismas atidėjo bylos nagrinėjimą dėl to, kad į teismo posėdį neatvyko antrojo pareiškėjo gynėjas. Ta pačia nutartimi teismas atmetė pareiškėjų prašymą paleisti juos užstatą.

2000 m. sausio 24 d. teismas atidėjo bylos nagrinėjimą dėl to, kad antrasis pareiškėjas atsisakė jame dalyvauti. Teismas nutarė atvesdinti neatvykusį teisiamąjį į kitą teismo posėdį.

2000 m. vasario 9 d. Šiaulių apygardos teismas apklausė ekspertą ir nukentėjusįjį. Kadangi kiti nukentėjusieji ir liudytojai į teismo posėdį neatvyko, teismas nutarė juos atvesdinti.

2000 m. kovo 13 d. teismas, atsižvelgdamas į prokuroro prašymą pareikšti naują kaltinimą pirmajam pareiškėjui, grąžino bylą tyrimui papildyti. Teismas taip pat pratęsė pareiškėjų kardomąjį kalinimą iki 2000 m. liepos 13 d.

2000 m. gegužės 3 d. Apeliacinis teismas atmetė pareiškėjų apeliacinius skundus dėl 2000 m. kovo 13 d. nutarties. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad *inter alia* tebėra pavojus, jog būdami laisvėje pareiškėjai slėpsis nuo tardymo ir teismo, trukdys bylos tyrimui, darys naujus nusikaltimus.

2000 m. birželio 12–16 d. kaltinimai abiem pareiškėjams vėl buvo pakeisti. Pirmasis pareiškėjas buvo kaltinamas trijų nusikaltimų padarymu, tarp jų pasikėsiniu apiplėšti. Antrasis pareiškėjas buvo kaltinamas septynių nusikaltimų padarymu, tarp jų nužudymu.

2000 m. birželio 21 d. – liepos 10 d. pareiškėjai ir jų gynėjas susipažino su bylos medžiaga.

2000 m. liepos 11 d. patvirtinta nauja kaltinamoji išvada ir byla perduota Šiaulių apygardos teismui.

2000 m. liepos 13 d. teismas atidėjo bylos nagrinėjimą, nes į teismo posėdį neatvyko antrojo pareiškėjo gynėjas. Tą pačią dieną teismas pratęsė pareiškėjų kardomąjį kalinimą iki 2000 m. spalio 13 d. dėl pavojaus, kad jie gali slėptis, paveikti nukentėjusiuosius ir liudytojus bei daryti naujus nusikaltimus.

2000 m. rugpjūčio 3 d. Apeliacinis teismas atmetė pareiškėjų apeliacinį skundą dėl 2000 m. liepos 13 d. nutarties.

2000 m. rugsėjo 12 d. ir spalio 11 d. teismo posėdis vėl buvo atidėtas dėl to, kad į jį neatvyko kai kurie nukentėjusieji ir liudytojai.

2000 m. spalio 11 d. Šiaulių apygardos teismas tais pačiais pagrindais pratęsė pareiškėjų kardomąjį kalinimą iki 2001 m. sausio 13 d.

2000 m. lapkričio 9 d. Apeliacinis teismas atmetė pareiškėjų apeliacinį skundą dėl 2000 m. spalio 11 d. nutarties.

2000 m. lapkričio 21, 28 ir 29 dienomis Šiaulių apygardos teismas vėl atidėjo teismo posėdį dėl to, kad neatvyko kai kurie nukentėjusieji ir liudytojai. Buvo nutarta priverstinai atvesdinti nukentėjusiuosius ir liudytojus.

2000 m. gruodžio 21 d. teismas vėl atidėjo teisminį bylos nagrinėjimą dėl nukentėjusiojo prašymo skirti papildomą ekspertizę.

2001 m. sausio 10 d. Šiaulių apygardos teismas tais pačiais pagrindais pratęsė pareiškėjų kardomąjį kalinimą trims mėnesiams.

2001 m. vasario 2 d. Apeliacinis teismas atmetė pareiškėjų skundą dėl 2001 m. sausio 10 d. nutarties.

2001 m. balandžio 10 d. apkaltinamuoju nuosprendžiu pareiškėjai buvo nuteisti: a) pirmasis pareiškėjas pagal vieną kaltinimą dėl pasikėsinimo apiplėšti; b) antrasis pareiškėjas pagal penkis kaltinimus dėl nužudymo, pasikėsinimo apiplėšti, kūno sužalojimo ir neteisėto dviejų rūšių ginklų laikymo. Buvo nustatyta, kad antrasis pareiškėjas nužudė V. B., kai jis atėjo į antrojo pareiškėjo namus pasiskusti dėl vagystės. Pirmasis pareiškėjas dėl nužudymo buvo išteisintas ir nuteistas 2 metams ir 8 mėnesiams laisvės atėmimo, o antrasis pareiškėjas – 7 metams ir 6 mėnesiams laisvės atėmimo. Pirmasis pareiškėjas buvo paleistas teismo salėje, nes teismas konstatavo, kad įskaičiavus kardomojo kalinimo laiką jis jau buvo atlikęs bausmę.

2001 m. gruodžio 3 d. Apeliacinis teismas pakeitė nuosprendį pirmojo pareiškėjo atžvilgiu, tačiau laisvės atėmimo bausmę paliko nepakeistą. Apeliacinis teismas taip pat perkvalifikavo antrojo pareiškėjo veiką į nužudymą sunkinančiomis aplinkybėmis ir nuteisė jį 13 metų laisvės atėmimo.

2002 m. balandžio 30 d. Aukščiausiasis Teismas panaikino apeliacinio teismo nuosprendžio dalį dėl antrojo pareiškėjo nuteisimo dėl nužudymo sunkinančiomis aplinkybėmis ir paliko galioti šioje dalyje pirmosios instancijos teismo paskirtą 7 metų ir 6 mėnesių laisvės atėmimo bausmę.

Nenurodytą dieną antrasis pareiškėjas atliko bausmę ir buvo paleistas į laisvę.

B. Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika

Ankstesnės ir naujosios Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos:

Nuo 1996 m. birželio 21 d. areštą ar suėmimą gali paskirti tik teismas ar teisėjas.

104 straipsnis (įsigaliojęs 1996 m. birželio 21 d.):

„<...> kardomasis kalinimas (suėmimas) gali būti skiriamas tik bylose dėl nusikaltimų, už kuriuos baudžiamasis įstatymas numato griežtesnę nei vienerių metų laisvės atėmimo bausmę.

<...>

Kardomojo kalinimo (suėmimo) skyrimo pagrindai yra pagrįstas manymas, kad kaltinamasis:

- 1) bėgs (slėpsis) nuo tardymo ir teismo;
- 2) trukdys nustatyti bylos tiesą [darys poveikį kitiems dalyviams ar naikins įrodymus];
- 3) darys naujus nusikaltimus, [įtariamai padarę nusikaltimus, numatytus Baudžiamojo kodekso 274 (sukčiavimas), 275 (iššvaistymas) straipsniuose] <...>.“

104¹ straipsnis (galiojęs nuo 1996 m. birželio 21 d. iki 1998 m. birželio 24 d.):

„<...> suimtą asmenį ne vėliau kaip per 48 valandas <...> pristato teisėjui <...> Teisėjas privalo <...> asmenį apklausti dėl suėmimo pagrįstumo. Suimtojo asmens apklausoje gali dalyvauti gynėjas ir prokuroras. Apklauses suimtąjį asmenį, teisėjas gali palikti nutartį paskirti kardomąjį kalinimą (suėmimą) galioti toliau, nustatydamas konkretų suėmimo terminą, pakeisti ar panaikinti kardomąją priemonę.

<...>

Perdavus bylą į teismą, paskirti, pakeisti ar panaikinti kardomąjį kalinimą (suėmimą) gali teismas <...>.“

Pakeistame 104¹ straipsnyje (galiojusiame nuo 1998 m. birželio 24 d. iki 2003 m. gegužės 1 d.) buvo numatyta, kad prokuroras ir gynėjas privalo dalyvauti pirmojoje teisminėje sulaukyto asmens apklausoje, jeigu teisėjas nenusprendžia kitaip. Pakeistąja nuostata taip pat buvo leidžiama teismui pratęsti kardomojo kalinimo (suėmimo) terminą prieš jam pasibaigiant.

106 straipsnio 3 dalis (galiojusi nuo 1996 m. birželio 21 d. iki 1998 m. birželio 24 d.):

„Kardomojo kalinimo (suėmimo) termino pratęsimo klausimui spręsti [ikiteisminio tyrimo stadijoje] <...> teisėjas privalo surengti posėdį, į kurį turi būti šaukiami gynėjas bei prokuroras, o esant būtinumui, – ir suimtasis.“

Pagal 1998 m. birželio 24 d. įsigaliojusią kodekso redakciją suimto asmens dalyvavimas posėdžiuose dėl kardomosios priemonės yra privalomas.

109¹ straipsnis (galiojęs nuo 1996 m. birželio 21 d. iki 1998 m. birželio 24 d.):

„Suimtasis arba jo gynėjas parengtinio tyrimo metu turi teisę paduoti skundą dėl kardomojo kalinimo paskyrimo apeliacinės instancijos teismui. <...> Skundui nagrinėti gali būti surengtas posėdis, į kurį šaukiami suimtasis su gynėju ar vien tik gynėjas. Prokuroro dalyvavimas tokiaame posėdyje yra būtinas.

Apeliacinės instancijos teismo teisėjo priimtas sprendimas yra galutinis ir kasacine tvarka neskundžiamas.

Pakartotinis skundas išsprendžiamas nagrinėjant kardomojo kalinimo (suėmimo) terminų pratęsimą.“

Pakeistajame 109¹ straipsnyje (galiojusiame nuo 1998 m. birželio 24 d. iki 2003 m. gegužės 1 d.) buvo numatyta galimybė skųstis aukštesniam teismui ir pareiga surengti posėdį sprendimui dėl kardomojo kalinimo skyrimo ar pratęsimo ikiteisminio tyrimo ar teismo nagrinėjimo stadijoje priimti, kuriame turi dalyvauti suimtasis ir jo gynėjas arba tik gynėjas.

226 straipsnio 6 dalis (galiojusi iki 1998 m. birželio 24 dienos):

„Kaltinamojo ir jo gynėjo susipažinimo su baudžiamosios bylos medžiaga laikas neįeina į parengtinio tardymo ir suėmimo trukmės terminus. Jeigu byloje yra keli kaltinamieji, į parengtinio tardymo ir suėmimo trukmės terminus neįeina laikas, per kurį susipažino su bylos medžiaga visi kaltinamieji ir jų gynėjai.“

Nuo 1998 m. birželio 24 d. šis laikas nebeturi reikšmės sprendimams dėl kardomosios priemonės.

372 straipsnio 4 dalis (galiojusi iki 1999 m. sausio 1 dienos):

„Negali būti skundžiamos teismų priimtos nutartys dėl <...> kardomosios priemonės paskyrimo, pakeitimo ar panaikinimo <...>.“

Pagal bendrąją 399 straipsnio nuostatą, pirmosios instancijos teismo nutartis neįsiteisėdavo, kol nepasibaigdavo apskundimo terminas ar apeliacinis procesas. Tik tos nutartys, kurios negalėjo būti skundžiamos, įskaitant teismo nutartis dėl kardomosios priemonės paskyrimo pagal anksčiau galiojusią 372

straipsnio 4 dalį, įsigaliodavo ir būdavo vykdomos nuo jų priėmimo datos. 104³ straipsnio 3 dalyje (galiojusioje nuo 1999 m. gruodžio 21 d. iki 2003 m. gegužės 1 d.) buvo numatyta, kad visos nutartys dėl kardamosios priemonės paskyrimo įsigalioja ir vykdomos nuo jų priėmimo datos, neatsižvelgiant į tai, kad pagal pakeistą 109¹ straipsnį (galiojusį nuo 1998 m. birželio 24 d. iki 2003 m. gegužės 1 d., žr. pirmiau tekste) tokios nutartys galėjo būti skundžiamos.

Kitos bylai reikšmingos Baudžiamojo proceso kodekso, galiojusio iki 2003 m. gegužės 1 dienos, nuostatos:

52 straipsnio 2 dalies 3 ir 8 punktuose bei 58 straipsnio 2 dalies 8 ir 10 punktuose atitinkamai buvo numatyta, kad kaltinamieji ir jų gynėjai turi teisę „pareikšti prašymus“ ir „apskusti kvotėjo, tardytojo, prokuroro ir teismo veiksmus bei sprendimus.“

249 straipsnio 1 dalis:

„Teisėjui vienasmeniškai arba teismui tvarkomajame posėdyje sprendžiant kiekvieno kaltinamojo atidavimo teismui klausimą, turi būti išaiškinamos šios aplinkybės:

<...>

1) ar tinkamai parinkta <...> kardomoji priemonė;

<...>“

250 straipsnio 1 dalis:

„Pripažinęs, kad yra pakankamas pagrindas kaltinamajam atiduoti teismui, teisėjas vienasmeniškai ar teismas tvarkomajame posėdyje turi išspręsti šiuos klausimus:

<...>

2) dėl kardamosios priemonės kaltinamajam;

<...>“

267 straipsnio 1 dalis:

„Teisiamasis turi teisę:

<...>

3) pareikšti prašymus;

<...>

1) apskusti teismo nuosprendį ir nutartį.“

277 straipsnis:

„Teismas turi teisę teismo nagrinėjimo metu savo nutartimi parinkti, pakeisti ar panaikinti teisiamajam kardomąją priemonę.“

SKUNDAI

1. Remdamiesi Konvencijos 5 straipsniu pareiškėjai skundėsi kad jų kardomasis kalinimas buvo neteisėtas, taip pat, kad jiems nebuvo pranešta apie jo priežastis, kad jų kardomasis kalinimas truko nepagrįstai ilgai ir kad jie neturėjo galimybės apskusti teismui nutarčių, kuriomis buvo pratęsimas jų kardomojo kalnimo terminas.

2. Remdamiesi Konvencijos 6 straipsniu pareiškėjai skundėsi, kad teisminis bylos nagrinėjimas buvo neteisingas, kad buvo pažeista nekaltumo prezumpcija, jiems nebuvo suteikta galimybė gintis padedamiems jų pačių pasirinkto gynėjo, jie neturėjo galimybės susipažinti su bylos medžiaga bei apklausti liudytojus, kad bylą išnagrinėjo neteisėtos sudėties teismas, kad teismas neteisingai vertino byloje esančius įrodymus ir kad visas bylos nagrinėjimas buvo nepagrįstai ilgas. Antrasis pareiškėjas taip pat skundėsi tuo, jog buvo nuteistas pažeidžiant Konvencijos 7 ir 8 straipsnius.

TEISĖ

1. Pareiškėjai skundėsi, kad jų kardomasis kalinimas pažeidė Konvencijos 5 straipsnį, kuriame, kiek šiuo požiūriu yra reikšminga, numatyta, kad:

„1. Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka:

c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrįstai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrįstai manoma, jog būtina neleisti padaryti nusikaltimo, arba manoma, jog jis, padaręs tokį nusikaltimą, gali pabėgti; <...>

2. Kiekvienam suimtajam turi būti nedelsiant jam suprantama kalba pranešta, dėl ko jis suimtas ir kuo kaltinamas.

3. Kiekvienas sulaikytasis ar suimtas pagal šio straipsnio 1 dalies c punkto nuostatas turi būti skubiai pristatytas teisėjui ar kitam pareigūnui, kuriam įstatymas yra suteikęs teisę vykdyti teismines funkcijas, ir turi teisę į bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką arba teisę būti paleistas proceso metu. Paleidimas gali būti sąlygojamas garantijų, kad jis atvyks į teismą.

4. Kiekvienas asmuo, kuriam atimta laisvė jį sulaikius ar suėmus, turi teisę kreiptis į teismą, kad šis greitai priimtų sprendimą dėl sulaikymo ar suėmimo teisėtumo ir, jeigu asmuo kalinamas neteisėtai, nuspręstų jį paleisti. <...>“

Vyriausybė tvirtino, kad pareiškėjų kardomasis kalinimas buvo tinkamai sankcionuotas ir pratęsimas motyvuotomis vidaus teismų nutartimis, todėl atitiko vidaus teisę ir nebuvo savavališkai paskirtas. Vyriausybė pripažino, kad pareiškėjų kardomasis kalinimas nuo 1998 m. kovo 1 d. iki balandžio 15 d. nebuvo sankcionuotas galiojančia teismo nutartimi, tačiau, jos teigimu, bylai reikšmingu laikotarpiu galioję vidaus įstatymai gali būti aiškinami kaip nereikalaujantys papildomo sprendimo, kad tuo laikotarpiu pareiškėjų kardomasis kalinimas būtų pateisinamas. Be to, jos teigimu, pareiškėjams buvo pranešta apie jų suėmimo priežastis. Pareiškėjai taip pat galėjo ginčyti jiems paskirtą kardomąjį kalinimą nepaisant to, kad pagal bylai reikšmingu laikotarpiu galiojusio Baudžiamojo proceso kodekso 372 straipsnio 4 dalį (galiojusią iki 1999 m. sausio 1 d.) jie negalėjo skųsti nutarčių, kuriomis buvo pratęsimas suėmimo terminas. Galiausiai, jų kardomojo kalinimo trukmė nebuvo per ilga, atsižvelgiant į reikšmingas ir pakankamas suėmimo priežastis, kurias nurodė teismai, pratęšę kardomojo kalinimo terminą.

Pareiškėjai nesutiko su Vyriausybės tvirtinimais teigdami, kad nebuvo galiojančių teismo nutarčių, sankcionuojančių jų kardomąjį kalinimą. Be to, nutartys, sankcionuojančios kardomąjį kalinimą, buvo neteisėtos ir savavališkai priimtose. Pareiškėjams nebuvo pranešta apie jų kardomojo kalinimo priežastis ir jie negalėjo ginčyti nutarčių, kuriomis būdavo pratęsimas kardomojo kalinimo terminas, teisėtumo. Jų kardomojo kalinimo trukmė buvo per ilga. Pirmasis pareiškėjas šiuo požiūriu pastebėjo, kad visa jo kardomojo kalinimo trukmė buvo vieneriais metais ilgesnė nei jam paskirtoji bausmė.

A. Konvencijos 5 straipsnio 1 dalis

(i) Dėl skundžiamų trumpų suėmimo laikotarpių, kurie truko atitinkamai nuo 1997 m. liepos 19 iki 21 d. (pirmojo pareiškėjo) ir nuo 1997 m. liepos 18 iki 21 d. (antrojo pareiškėjo), primintina, kad pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį Teismas gali priimti nagrinėti tik tokius skundus, dėl kurių buvo panaudotos visos valstybės vidaus teisinės gynybos priemonės, ir kurie buvo pateikti ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo tos dienos, kai buvo priimtas „galutinis“ sprendimas pačioje valstybėje. Dėl teisinės gynybos priemonės besitęsiančiai situacijai, pavyzdžiui, suėmimo laikotarpiui, ištaisyti nebuvimo šešių mėnesių terminas, numatytas Konvencijos 35 straipsnio 1 dalyje, prasideda nuo tos situacijos pabaigos – pavyzdžiui, pareiškėjo paleidimo iš įkalinimo vietos (žr. *Jėčius v. Lithuania* no. 34578/97, 2000-07-31, § 44, ECHR 2000-IX).

Dėl pareiškėjų skundžiamo pakankamų teisinės gynybos priemonių, susijusių su ginčijamais laisvės apribojimo laikotarpiais, nebuvimo Teismas pažymi, kad jie buvo paleisti iš įkalinimo juos apklausus 1997 m. liepos 21 d., t. y. daugiau kaip prieš šešis mėnesius iki jų pareiškimų pateikimo, o tai reiškia, kad šie skundai buvo pateikti praleidus nustatytą terminą.

Taigi ši pareiškimo dalis turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

(ii) Dėl pareiškėjų skundžiamo kardomojo kalinimo laikotarpių, kurie truko atitinkamai nuo 1997 m. rugpjūčio 2 d. iki 1998 m. kovo 1 d. (pirmojo pareiškėjo) ir nuo 1997 m. liepos 22 d. iki 1998 m. kovo 1 d.

(antrojo pareiškėjo), Teismas pažymi, jog pagal Konvencijos 5 straipsnio 1 dalį bet koks kalnimo laikotarpis privalo atitikti vidaus teisės normas ir nebūti savavališkai paskirtas. Kardomojo kalnimo laikotarpis iš esmės yra „teisėtas“, jei jis yra sankcionuotas teismo nutartimi. Net jei kardomąjį kalnimą sankcionuojančioje teismo nutartyje yra trūkumų, joje nurodytas kardomojo kalnimo laikotarpis nebūtinai yra „neteisėtas“ 5 straipsnio 1 dalies požiūriu (žr. pirmiau minėtą *Jėčiaus* bylą, § 56).

Teismas mano esant nustatyta, kad ginčijamais laikotarpiais vidaus teismai sankcionavo ir pratęsė pareiškėjų kardomąjį kalnimą pagal tuo metu galiojusio Baudžiamojo proceso kodekso 10, 104 ir 104¹ straipsnių reikalavimus (žr. pirmiau minėtą *Jėčiaus* bylą, §§ 65–70, taip pat žr. 2000 m. lapkričio 28 d. Teismo sprendimą pirmiau minėtoje *Stašaičio* byloje). Taip pat negalima teigti, kad pareiškėjų kardomasis kalnimas tų nutarčių pagrindu buvo paskirtas savavališkai. Jie buvo suimti įtariant kelių nusikaltimų padarymu, esant pavojui, jog jie gali slėptis, trukdyti bylos tyrimui ir daryti naujus nusikaltimus. Taigi nenustatyta, kad pareiškėjų kardomasis kalnimas pirmiau nurodytais laikotarpiais buvo nesuderinamas su Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies c punktu.

Todėl ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta ir turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

(iii) Dėl pareiškėjų skundžiamo jų kardomojo kalnimo, trukusio nuo 1998 m. kovo 1 d. iki 1998 m. balandžio 15 d., Teismas, atsižvelgdamas į šalių pastabas, mano, kad ši pareiškimo dalis kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kurių išsprendimas turi priklausyti nuo bylos esmės nagrinėjimo. Todėl ši pareiškimo dalis negali būti laikoma aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies požiūriu. Joks kitas pagrindas paskelbti ją nepriimtina nėra nustatytas.

(iv) Dėl pareiškėjų skundžiamo jų kardomojo kalnimo po 1998 m. balandžio 15 d., Teismas pažymi, kad jų kardomasis kalnimas 5 straipsnio 1 dalies c punkto požiūriu truko tol, kol jų atžvilgiu buvo priimtas 2001 m. balandžio 10 d. apkaltinamasis teismo nuosprendis. Visas šis pareiškėjų kardomojo kalnimo laikotarpis pagrįstas teisėtomis teismų nutartimis, kurios atitiko galiojusias vidaus teisės normas ir nebuvo savavališkai priimtos (taip pat žr. (ii) punktą pirmiau). Pirmasis pareiškėjas iš tiesų galiausiai buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme šiek tiek trumpesniam laikotarpiui nei truko jo kardomasis kalnimas (žr. dalį „Faktai“ pirmiau). Tačiau ši aplinkybė neturi reikšmės siekiant nustatyti pirmojo pareiškėjo nurodyto kardomojo kalnimo laikotarpio teisėtumą 5 straipsnio 1 dalies c punkto požiūriu, atsižvelgiant į tai, kad iki pat 2001 m. balandžio 10 d. nuosprendžio priėmimo visi kaltinimai pareiškėjui įtariant jį padarius nusikaltimus, įskaitant nužudymą, nebuvo pašalinti.

Todėl ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta ir turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

B. Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis

Teismas taip pat mano, kad pareiškėjai neabejotinai žinojo apie faktines ir teises jų suėmimo priežastis, nes jos buvo nurodytos 1997 m. liepos 22 d. ir rugpjūčio 4 d. nutartyse dėl suėmimo skyrimo. Todėl pareiškėjų skundai pagal 5 straipsnio 2 dalį yra aiškiai nepagrįsti ir turi būti atmesti pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

C. Konvencijos 5 straipsnio 3 dalis – kardomojo kalnimo trukmė

Teismas pirmiausia turi nustatyti nagrinėtiną laikotarpį. Pirmojo pareiškėjo kardomasis kalnimas truko nuo 1997 m. rugpjūčio 2 d. iki 2001 m. balandžio 10 d., antrojo pareiškėjo – nuo 1997 m. liepos 22 d. iki 2001 m. balandžio 10 d. Taigi kiekvieno pareiškėjo nagrinėtinasis kardomojo kalnimo laikotarpis yra šiek tiek ilgesnis nei 3 metai ir 8 mėnesiai.

Teismas dar kartą pažymi, jog suėmimo trukmės pagrįstumas turi būti vertinamas kiekvienoje byloje, atsižvelgiant į konkrečias tos bylos aplinkybes. Besitęsiantis suėmimas konkrečioje byloje gali būti pateisinamas tik ginant viešąjį interesą, kuris, nepaisant nekaltumo prezumpcijos, yra svarbesnis už teisę į laisvę. Pareiga išnagrinėti aplinkybes, patvirtinančias ar paneigiančias tokio imperatyvaus intereso buvimą, ir išdėstyti jas sprendimuose dėl prašymų paleisti iš suėmimo pirmiausia tenka nacionalinėms teisminėms institucijoms. Iš esmės šiuose sprendimuose pateiktų priežasčių ir pareiškėjo skunduose nurodomų faktų pagrindu Teismas turi nuspręsti, ar buvo pažeista Konvencijos 5 straipsnio 3 dalis. Pagrįstas įtarimas, kad

sulaikytas asmuo padarė nusikaltimą yra būtina besitęsiančio suėmimo teisėtumo sąlyga (*sine qua non*), bet praėjus tam tikram laikui ji nebėra pakankama. Tada Teismas privalo nustatyti, ar kiti teisminių institucijų pateikti pagrindai buvo „reikšmingi“ ir „pakankami“, kad toliau pateisintų laisvės atėmimą (žr. *Stašaitis v. Lithuania* no. 47679/99, 2002-03-21, § 82).

Šiuo požiūriu Konvencijos taikymo praktikoje yra suformuluotos keturios pagrindinės priimtinos priežastys, dėl kurių galima atsisakyti paleisti už užstatą: pavojus, kad kaltinamasis neatvyks į teisminį bylos nagrinėjimą (žr. *Stögmüller v. Austria*, 1969-11-10, Series A no. 9, § 15); pavojus, kad paleistas į laisvę kaltinamasis imsis veiksmų siekdamas sukliudyti teisingumo įvykdymui (žr. *Wemhoff v. Germany*, 1968-06-27, Series A no. 7, § 14), darys naujus nusikaltimus (žr. *Matznetter v. Austria*, 1969-11-10, Series A no. 10, §§ 8–13) ar sukels viešus neramumus (žr. *Letellier v. France*, 1991-06-26, Series A no. 207, § 51).

Šios priežastys negali būti vertinamos vien tiktai pagal galimos sankcijos griežtumą; jos turi būti vertinamos atsižvelgiant į įvairius kitus reikšmingus faktorius, kurie gali arba patvirtinti tokio pavojaus buvimą, arba atskleisti, jog jis yra per menkas ir negali pateisinti kardomojo kalinimo. Šiame kontekste ypač būtina atsižvelgti į asmens charakterį ir jo moralines savybes (žr. *W. v. Switzerland*, 1993-01-26, Series A no. 254-A, § 33), taip pat ir į kitas ypatingas aplinkybes, tokias kaip, pavyzdžiui, tikėtinas tolesnis nusikalstamas elgesys, nukentėjusiųjų nuo nusikaltimo asmenų patirtos žalos mastas bei asmens, kuriam pareikšti kaltinimai, pavojingumas (žr. *mutatis mutandis* sprendimą pirmiau minėtoje *Matznetter* byloje, *ibid*).

Motyvai už ir prieš paleidimą į laisvę neturi būti „bendri ir abstraktūs“ (žr. *Clooth v. Belgium*, 1991-12-12, Series A no. 225, § 44). Tuo atveju, kai įtariamasis yra suimtas, jis turi teisę į tai, kad jo byla būtų išnagrinėta pirmumo tvarka bei ypač atidžiai (žr. pirmiau minėtą sprendimą *Matznetter* byloje, § 12).

Dėl bylos faktų Teismas pirmiausia ypatingai pabrėžia pareiškėjų baudžiamosios bylos sudėtingumą. Faktiškai ši byla apėmė sujungtų 8 skirtingų epizodų nagrinėjimą, kurių atskirų nukentėjusiųjų atžvilgiu ir skirtingu laiku padarymu pareiškėjai įtarti, o įtartų nusikaltimų pobūdis svyravo nuo nužudymo iki nusikaltimų nuosavybei. Taigi valdžios institucijos susidūrė su labai sudėtinga užduotimi nagrinėjant bylą ir šaukiant daug nukentėjusiųjų ir liudytojų, bylos nagrinėjimas buvo daug kartų atidėtas dėl kai kurių iš šių dalyvių neatvykimo į teismo posėdį. Antrojo pareiškėjo gydymas nuo tuberkuliozės taip pat buvo aplinkybė, kuri daugiau kaip metus trukdė greičiau atlikti tyrimą (žr. dalį „Faktai“ pirmiau).

Pažymėtina, kad teismai ginčijamo laikotarpio metu sankcionavę pareiškėjų kardomąjį kalinimą savo sprendimus grindė pagrindinėmis trimis priežastimis: pareiškėjai gali pabėgti, trukdyti bylos tyrimui paveikdami nukentėjusiuosius bei liudytojus ir daryti naujus nusikaltimus. Teismas yra įtikintas, kad visi šie kriterijai nebuvo bendri ar abstraktūs ir kad jie buvo „reikšmingi“ tolesniam pareiškėjų kalinimui 5 straipsnio 3 dalies požiūriu. Pažymėtina, kad kardomajam kalinimui pagrįsti šioje byloje vidaus teismai nesirėmė byloje surinktų įrodymų prieš pareiškėjus svarumu – pagrindu, kuris dažnai buvo Teismo kritikuojamas kaip nepakankamas pagrindžiant besitęsiantį kardomąjį kalinimą (žr. *inter alia* pirmiau minėtą sprendimą *Jėčiaus* byloje, §§ 91–94).

Be to, nacionaliniai teismai nenustatė vidaus įstatymų pažeidimų dėl pareiškėjų suėmimo trukmės, taip pat nėra jokių įrodymų dėl valdžios institucijų bylos nagrinėjimo vilkinimo. Taigi nėra požymių, rodančių, kad valdžios institucijos nepakankamai atidžiai atliko tyrimą byloje (žr., priešingai, pirmiau minėtą sprendimą *Stašaičio* byloje, § 84).

Iš tikrųjų, bylą nagrinėjusio teismo 2001 m. balandžio 10 d. nuosprendžiu pirmajam pareiškėjui buvo paskirta 2 metų ir 8 mėnesių laisvės atėmimo bausmė, kuri yra vieneriais metais trumpesnė nei laikas, kurį jis praleido kardomajame kalinime (žr. dalį „Faktai“ pirmiau). Tačiau neginčytina yra tai, kad prieš priimančią nuosprendį didžiausia galima bausmė, kuri jam galėjo būti paskirta už patį sunkiausią nusikaltimą, kurio padarymu jis buvo kaltinamas – nužudymą, buvo didesnė nei visas jo kardomojo kalinimo laikotarpis (žr., priešingai, pirmiau minėtą sprendimą *Stašaičio* byloje, kur pareiškėjas praleido keturis mėnesius kardomajame kalinime, nepaisant tos aplinkybės, kad jau buvo atlikęs didžiausią galimą bausmę už nusikaltimą, kuriuo jis buvo kaltinamas).

Reikia pripažinti, kad, atsižvelgiant į ilgą viso pareiškėjų kardomojo kalinimo trukmę, galima teigti, kad kai kurie pagrindai, kuriais rėmėsi vidaus teismai, siekdami pateisinti besitęsiantį kardomąjį kalinimą – konkrečiai, pavojus, kad pareiškėjai gali slėptis ir paveikti tyrimą – galėjo tapti „nepakankami“

Konvencijos 5 straipsnio 3 dalies požiūriu iki to laiko, kai pareiškėjai buvo nuteisti ir jų kardomasis kalinimas baigėsi. Tačiau, atsižvelgiant į pareiškėjų pavojingumą ir į nuolatinį jų nusikalstamą elgesį, patvirtintą ankstesniais teistumais, pavojus, kad jie vėl nusikals tebebuvo „pakankamas“ pagrindas, pateisinantis jų laikymą kardomajame kalinime viso ginčijamo laikotarpio metu (žr. *mutatis mutandis* pirmiau minėtą sprendimą *Matznetter* byloje, § 11).

Atsižvelgiant į pirmiau minėtas aplinkybes, ypač į pareiškėjų kaltinimų skaičių ir jų sunkumą, vertinant kartu su pareiškėjų polinkiu nusikalsti, Teismas mano, kad visa jų kardomojo kalinimo trukmė nebuvo per ilga 5 straipsnio 3 dalies požiūriu.

Todėl ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta ir turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

D. Konvencijos 5 straipsnio 4 dalis

Remdamiesi šia nuostata pareiškėjai iš esmės skundėsi, kad jie negalėjo apskusti teismų nutarčių, kuriomis buvo pratęsimas jų kardomojo kalinimo terminas. Vyriausybė pripažino, kad iki 1999 m. sausio 1 d. tuo metu galiojęs įstatymas neleido kreiptis su tokiais skundais ir kad vėliau pareiškėjai pasinaudojo galimybe apskusti nutartis, sankcionuojančias jų kardomąjį kalinimą, priimtas jau po nurodytos datos. Teismas pastebi, kad šioje pareiškimo dalyje pareiškėjai iš esmės skundžiasi, jog dėl įstatyminio draudimo, numatyto Baudžiamojo proceso kodekso 372 straipsnio 4 dalyje, galiojusio iki 1999 m. sausio 1 d. (žr. sprendimą pirmiau minėtoje *Stasaičio* byloje, §§ 51, 90–92), jie tariamai negalėjo ginčyti 1997 m. rugsėjo 15 d., spalio 2 d., lapkričio 19 d., lapkričio 27 d., 1998 m. sausio 20 d., balandžio 15 d. ir rugsėjo 21 d. teismo nutarčių, pratęsiančių jų kardomojo kalinimo terminą, teisėtumo. Teismas, atsižvelgdamas į šalių pastabas, mano, kad ši pareiškimo dalis kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kurių išsprendimas turi priklausyti nuo bylos esmės nagrinėjimo. Taigi ši pareiškimo dalis negali būti laikoma aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies požiūriu. Joks kitas pagrindas paskelbti ją nepriimtina nėra nustatytas.

2. Pareiškėjai taip pat skundėsi dėl Konvencijos 6 straipsnio pažeidimo, kuris, kiek šiuo požiūriu yra reikšminga, numato kad:

„1. Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką viešumo sąlygomis teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir bešališkas teismas <...>.

2. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.

3. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises:

<...>

b) turėti pakankamai laiko ir galimybių pasirengti savo gynybai;

c) gintis pats ar padedamas savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir kai tai reikalinga teisingumo interesams, nemokamai gauti advokato pagalbą;

d) pats apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti, ir kad gynybos liudytojai būtų iškviesti ir apklausti tokiomis pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams;

<...>“

Dėl pareiškėjų skundo, kad ginčijamo proceso trukmė buvo pernelyg ilga, Teismas pažymi, kad visas bylos nagrinėjimas trijų instancijų teismuose truko šiek tiek ilgiau nei 4 metus ir 9 mėnesius. Teismas primena tai, kas buvo nustatyta pirmiau nagrinėjant pareiškėjų skundus dėl jų suėmimo trukmės – kad byla laikytina sudėtinga ir kad valdžios institucijos susidūrė su labai sudėtinga užduotimi nagrinėjant bylą bei apklausiant daug nukentėjusiųjų ir liudytojų, bylos nagrinėjimas buvo daug kartų atidėtas dėl kai kurių nukentėjusiųjų ir liudytojų neatvykimo į teismą. Taip pat pažymėtina, kad antrojo pareiškėjo gydymas nuo tuberkuliozės buvo aplinkybė, kuri daugiau kaip metus trukdė greičiau atlikti tyrimą. Be to, nebuvo jokio žymaus vilkinimo atliekant ikiteisminį tyrimą ar nagrinėjant bylą teisme, kuris galėtų būti priskirtas valdžios institucijoms. Todėl Teismas daro išvadą, kad vertinant procesą kaip visumą jis nebuvo pernelyg ilgas.

Dėl pareiškėjų skundų, jog nagrinėjant bylą buvo padaryti ir kiti Konvencijos 6 straipsnio pažeidimai, Teismas primena, kad peržiūrėti vidaus teisminių institucijų tariamai padarytas faktų ir teisės klaidas nėra jo

užduotis ir kad pagal bendrą taisyklę įvertinti jiems pateiktus įrodymus bei taikyti vidaus teisę turi nacionaliniai teismai. Teismo užduotis yra nustatyti, ar procesas kaip visuma buvo teisingas. Šiuo atžvilgiu svarbiausia yra tai, jog pareiškėjai turėjo daug galimybių asmeniškai arba su gynėjo pagalba trijų instancijų teismuose pateikti argumentus dėl bylos ir ginčyti įrodymus, kuriuos jie laikė neteisingais. Neatrodo, kad pareiškėjų nekaltumo prezumpcija buvo pažeista. Be to, nėra įrodymų, pagrindžiančių objektyvų ar subjektyvų teismų šališkumą. Taip pat nėra požymių, kad nagrinėjant bylą teismuose pareiškėjų padėtis buvo mažiau palanki nei prokurorų, todėl nebuvo pažeistas šalių lygybės principas ar pareiškėjų teisė į gynybą (žr. *Karalevičius v. Lithuania* (dec.), no. 53254/99, 2002-06-06). Taigi neįrodyta, kad teismo procesas buvo neteisingas.

Dėl antrojo pareiškėjo skundų, kad priėmus jo atžvilgiu apkaltinamąjį nuosprendį buvo padaryti kiti Konvencijos pažeidimai, Teismas mano, jog šie skundai yra nepagrįsti.

Taigi pareiškėjų skundai šioje pareiškimo dalyje yra aiškiai nepagrįsti Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies požiūriu. Jie turi būti atmesti pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį.

Dėl šių priešasčių Teismas vienbalsiai

Skelbia priimtinais, iš anksto nenusprendamas dėl bylos esmės, pareiškėjų skundus pagal Konvencijos 5 straipsnio 1 dalį dėl jų kardomojo kalinimo nuo 1998 m. kovo 1 d. iki balandžio 15 d. teisėtumo ir skundą pagal Konvencijos 5 straipsnio 4 dalį dėl to, kad iki 1999 m. sausio 1 d. jie negalėjo apskusti teismo nutarčių, kuriomis buvo pratęsiamas jų kardomojo kalinimo terminas;

Skelbia nepriimtinomis likusias pareiškimų dalis.

Vincent BERGER
Kancleris

Boštjan M. ZUPANČIČ
Pirmininkas